

A magyar multinacionális cégek terjeszkedése és a magyar külpolitika

A magyar multinacionális cégek régióink egyre több országában egyre nagyobb befolyásra tesznek szert, amiben a Magyar Telekom, a MOL Rt. és az OTP Bank Rt. jár az élen. Ezért érdemes megvizsgálnunk, hogy valójában mennyire „magyarok” ezek a vállalatok, mennyire képviselnek magyar érdekeket, és a külföldi tulajdonosok részesedése mennyiben határolja be a legtöbb esetben magyar vezetők lehetőségeit. Továbbá megvizsgáljuk, hogy a három legnagyobb, külföldön befektető „magyar multi” eddig merre terjeszkedett, milyen pozíciókat szereztek külföldön, és milyen terveik vannak a jövőre nézve. Végül összevetjük ezen cégek terjeszkedését a magyar külpolitika legfőbb irányvonalával.

1. A magyar multinacionális cégek tulajdonosi struktúrája

Magyar Telekom

2000. július 3-án a Deutsche Telekom (akkor még) Matáv-beli tulajdona 59,53%-ra növekedett, a fennmaradó 40,47% közkézhányad,¹ míg az aranyrészvény² a magyar állam tulajdonát képezi. A Magyar Telekom a Deutsche Telekom irányítása alatt áll, mivel a német cégnek megvan a lehetősége arra, hogy egyedül döntsön a vezetés vagy akár az alapszabály megváltoztatásáról. Mindezek ellenére a vállalat vezetése viszonylag magas szintű autonómiával rendelkezik, de a külföldi befektetéseivel kapcsolatban valószínűleg egyeztetnie kell az anyacéggel, hogy ne teremtse neki feleslegesen konkurenciát és fordítva – a Magyar Telekom ilyen jellegű lehetőségei tehát behatároltak.

A magyar államnak egyedül az aranyrészvény ad lehetőséget arra, hogy közvetlenül befolyásolja a céget. A kilenc főből álló felső vezetésben hat magyar és három német szakember található.

1. táblázat: A Magyar Telekom tulajdonosi struktúrája

Tulajdonos	Tulajdon a jegyzett tőke %-ában (tulajdoni hányad)
Állami tulajdon	Aranyrészvény
Deutsche Telekom	59,53%
Közkézhányad	40,47%
Összesen	100,0%

MOL Rt.

Az OMV AG osztrák olajipari társaság 2001 augusztusában jelentette be, hogy 10%-os tulajdoni hányaddal rendelkezik a MOL Rt.-ben, azóta ez az arány 1%-kal csökkent. A Slovnaft a.s. két volt fő tulajdonosa, a Slovvena a.s., illetve a Slovintgra a.s. rendelkezik a MOL Rt. részvényeinek további kb. 8%-ával. A Slovnaft a MOL-lal való együttműködése kapcsán 2002 novemberében szerezte meg a MOL 9,99%-át, miközben a MOL Slovnaftban való részesedése 67,8%-ra növekedett. A megállapodás szerint a részvénycserét követő három évig a felek nem adhatják el a részvényeket, és azt követően is a MOL-nak elővásárlási joga lesz saját részvényeire.

A MOL Rt. alapszabálya komoly garanciákat és biztosítékokat nyújt arra vonatkozóan, hogy egyetlen külföldi gazdasági érdekcsoport kezébe se kerülhessen a vállalat többségi tulajdona. „Egy részvényes vagy részvényesi csoport [...] sem gyakorolhatja a szavazati jogok több, mint 10%-át, kivéve a Magyar Államot, az ÁPV Rt.-t, annak bármely jogutódját, a Magyar Állam nevében tulajdonosi jogokat gyakorló más magyar szervezet és a Társaság megbízásából a Társaság részvényeit vagy azokat megtestesítő

¹ **Közkézhányad** (free float): Egy cég részvényeinek nem stratégiai befektetők kezén lévő szelete. Gyakran az öt százaléknál kisebb pakettek összessége.

² **Aranyrészvény** (vagy szavazatsöbbségi részvény): Olyan részvény, mely különleges jogokat biztosít tulajdonosának. Ezeket a jogokat a társaság alapszabálya tartalmazza (pl. a tulajdonosa egyedül megvétőzhat bármilyen döntést.) Hamarosan egy törvényjavaslat kerül a parlament elé, amely csökkenteni fogja az aranyrészvényekhez kötött jogokat, és amely szerint csak az energetikai, elektronikai, hírközlési és honvédelmi területen működő társaságoknál kerülhet sor állami beavatkozásra. Ezeknél a társaságoknál is csak akkor élhetne az állam a beavatkozás jogával, ha a társaságok a közrendet, a közbiztonságot vagy az ellátás biztonságát veszélyeztető döntést hoznak.

értékpapírokat kezelő letéteményest és értékpapír-kezelőt... Amennyiben egy részvényesi csoport, amint az a fentiekben meghatározásra került, a szavazati jogok több mint 10%-ával rendelkezik, a részvényesi csoport összes szavazati joga 10%-ra csökkentendő oly módon, hogy a részvényesi csoport által utoljára szerzett részvényekhez (vagy azok érintett hányadához) kapcsolódó szavazati jogokat figyelmen kívül kell hagyni.³

2. táblázat: A Magyar Olaj- és Gázipari Rt. tulajdonosi struktúrája

	Tulajdonos	Tulajdon a jegyzett tőke %-ában (tulajdoni hányad)
Hazai tulajdon	Állami tulajdon	12 % (tartalmaz 1 db szavazatszöbbségi részvényt)
	Saját részvények	5 %
	Hazai befektetők és letétkelölök	15 %
	Munkavállalók	1%
	Hazai tulajdon összesen	33%
Külföldi tulajdon	Slovintegra, Slovvena	8%
	OMV	9%
	Külföldi intézményi befektetők	50%
	Külföldi tulajdon összesen	67%
Összesen		100%

A MOL Rt.-ben a legnagyobb befektető, a magyar állam 12%-kal, valamint a vállalat 5%-os részese-désével rendelkezik, amivel a széttöredezett tulajdonosi struktúra következtében nagyon komoly befolyással bír. Emellett az állam rendelkezik egy darab szavazatszöbbségi részvényt.⁴ A kilencfős felső vezetésben hat magyar, egy belga és két szlovák szakember dolgozik.

OTP Bank Rt.

A külföldi bankok uralta közép- és kelet-európai bankpiacon különlegességnek számít az OTP, hiszen a pénzügyi csoportnak nincs külföldi stratégiai partnere. A pénzügyintézetben legnagyobb részesedéssel 2005 júniusa óta a Bank of New York rendelkezik. 33,7 százaléknyi részesedése az alapszabályi korlátozásokat figyelembevéve 25 százalékos befolyást jelent. A Bank of New York nem tulajdonosa az OTP Bank Rt.-nek, így nem jogosult szavazni az általa tartott OTP részvényekkel, ám mint speciális letétkelölő, ügyfeleit egységesen képviseli. A szavazás kizárólag az OTP GDR-ek (törzsrészvényeket képviselő, külföldön forgalmazott globális letéti jegyek) tulajdonosainak instrukciói alapján történhet. Hasonló együttes szavazati aránnyal az OTP-ben más érdekcsoport nem rendelkezik.

Az OTP Bank Rt. szöört tulajdonosi szerkezettel bír magyar tőzsdéi cég, egyetlen tulajdonosának sincs 5 százaléknál nagyobb részvénytöbbsége. "Az OTP Bank 280 millió részvényéből 18,6 millió van a csoport kezében, a többi 261,4 millióból 240,6 millió külföldi intézményi befektetőknél található. A 20,8 millió hazai kézben lévő részvény – amely az OTP sajátos szavazási szabályai jóvoltából nem a tulajdoni aránynak megfelelő 7,3, hanem annál jóval magasabb, 12,8 százalékos arányban jogosít szavazatra – csaknem fele részben a bank dolgozóinak és menedzsmentjének tulajdonában van. Mivel az OTP közgyűlésein a részvételi arány rendre igen alacsony – legutóbb a tíz százalékot alig haladta meg –, a vezetői részvények egy-egy közgyűlési szavazásnál elég jelentős befolyásoló erővel bírnak.

³ A MOL Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság egységes szerkezetbe foglalt alapszabálya, 2004. szeptember 2. (10.1.1-2.) <http://www.mol.hu/repository/165871>

⁴ Ez jelen esetben lehetőséget nyújt igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok megválasztásába, illetve visszahívásába való beleszólásra. Vétőjogot biztosít az alapszabály bizonyos pontjainak módosítására, egyes részvényfajtákhoz fűződő jogok megváltoztatására, vagy új részvényfajta kibocsátásának elhatározására, a társaság átalakulására, megszűnésére stb.

Az OTP alapszabályában már a kilencvenes évek közepe óta elég hatékony védelmi passzusok védik a bank függetlenségét: a külföldiek összes leadható közgyűlési szavazata nem érheti el az összes szavazat 50 százalékát, és egy tulajdonosnak sem lehet 25 százaléknál nagyobb tulajdoni hányada. A hitelintézeti törvényben foglalt ennél szigorúbb, 10 százalékos határ átlépéséhez is kell PSZÁF-engedély, ezt kapta meg most a Bank of New York.”⁵

3. táblázat: OTP Bank Rt. tulajdonosi struktúrája

	Tulajdonos	Tulajdon a jegyzett tőke %-ában (tulajdoni hányad)
Hazai tulajdon	Állami tulajdon	1 db szavazatelsőbbégi részvény
	Államháztartás részét képező tulajdonos	0,3%
	Vezetők és alkalmazottak	3,3%
	OTP Bank Rt.	6,7%
	Egyéb hazai befektetők	3,8%
	Hazai tulajdon összesen	14,1%
Külföldi tulajdon	Külföldi befektetők	85,9%

Bár az államnak a pénzintézetben kicsi a befolyásolási lehetősége (a szavazatelsőbbégi részvény jóval kevesebb lehetőséget nyújt itt, mint a MOL esetében), a fentiekből látszik, hogy magyarok irányítják, és a vállalat vezetése szinte szabad kezet kap a külföldi tulajdonosoktól (a felsővezetés csak magyar szakemberekből áll). Csányi Sándor, az OTP Bank Rt. vezérigazgatója egyik nyilatkozatában megemlítette, hogy a cégnek egyelőre szüksége van a külföldi tőkére a növekedéshez és a terjeszkedéshez, de néhány éven belül eljön az az idő, amikor már saját részvényeket vásárolhat, amivel erősítheti pozícióját a vállalaton belül.

Összegzés

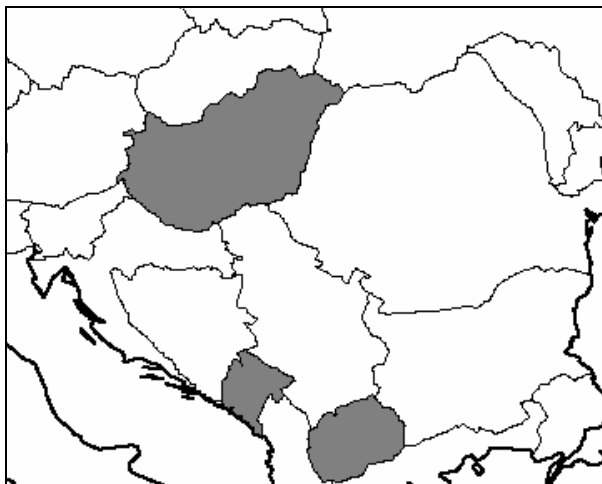
Megállapítható, hogy a MOL Rt.-ben és az OTP Bank Rt.-ben nagyon erős a magyar befolyás, amit az alapszabályokban lefektetett biztosítékok tesznek lehetővé, amelyek garantálják a magyar irányítást, valamint a töredezett tulajdonosi struktúra fenntartását, annak érdekében, hogy egyetlen külföldi személy vagy csoport se kerülhessen domináns helyzetbe. A Magyar Telekomnak ezzel szemben más a helyzete, mivel a Deutsche Telekom többségi tulajdonában van, így fontos stratégiai kérdésekben minden bizonnyal egyeztetnie kell az anyacéggel.

2. A magyar multinacionális cégek terjeszkedése

Magyar Telekom

A Magyar Telekom hazánkon kívül eddig két országban, Macedóniában és Montenegróban van jelen. Macedóniában a MATÁV 2000. december 21-én 618,2 millió euró értékű ajánlatával elnyerte a Makedonski Telekom Rt. (MAKTEL) távközlési vállalat privatizálására kiírt nemzetközi tendert, így a macedón vállalat részvénycsomagjának 51%-a került a MATÁV tulajdonába. Szerbia-Montenegróban 2005 januárjában a MATÁV nyerte meg a Montenegrói Privatizációs Tanács által a Montenegro Telekomra kiírt pályázatot, így 51,17 %-os részesedést szerzett a társaságban 114 millió eurós áron.

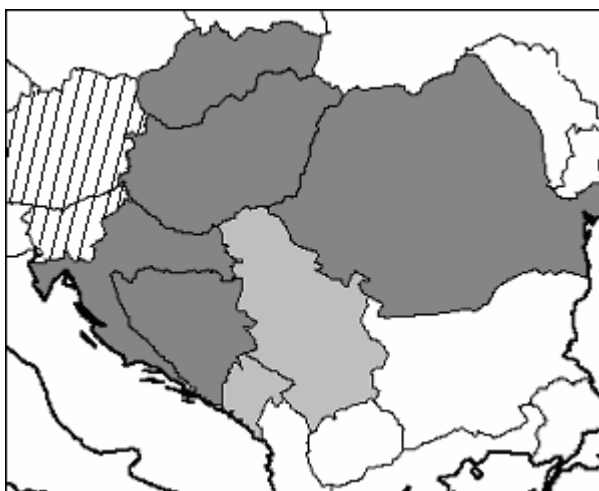
⁵ Madarász János: Védik az OTP-t. *NapiOnline* 2005. június 1. <http://www.napi.hu/default.asp?cCenter=article.asp&nID=249459>

1. ábra: A Magyar Telekom és leányvállalatainak földrajzi elhelyezkedése (sötétszürke)

A telekommunikációs cég folyamatosan vizsgálja a terjeszkedési lehetőségeket a térségben, de konkrét elképzelései erre vonatkozóan nem láttak napvilágot.

MOL Rt.

A MOL Rt. befektetése a térségben Szlovákiában, valamint Horvátországban voltak a legnagyobbak, de jelentős a romániai és bosznia-hercegovinai tőkeelhelyezése is. Magyar részről a legnagyobb tranzakciót a MOL hajtotta végre Horvátországban, amikor 2003 júliusában az INA-ban 505 millió dollárért 25%-os részesedést szerzett, amivel a második legnagyobb befektetővé vált az országban. Mint már említettük, a MOL Rt.-nek a Slovnaftban (a szlovák olajipari cégben) való részesedése 2002-ben 67,8 százalékra emelkedett. Ennek az üzletnek a következtében a MOL nemcsak a pozsonyi finomítóhoz, hanem cseh és lengyel területeken lévő benzinkúthálózatához is hozzájutott. A MOL eddig 650 millió dollárt költött a szlovákiai befektetése során, így az egyik legnagyobb befektetővé vált a Szlovák Köztársaságban. Romániában sikerült kiépítenie egy országos benzinkúthálózatot, Bosznia-Hercegovinában az INA-val közös pályázaton elnyerte a bosnyák Energopetrol többségi tulajdonát 67,8 millió dollár értékben. A MOL-nak emellett kilenc töltőállomása van Szlovéniában, valamint a Graz környéki Roth társaság többségi tulajdonának megszerzése révén jelen van Ausztria üzemanyagiácán is.

2. ábra: A MOL Rt. európai országokban való jelenléte (sötétszürke), kis piaci részesedéssel járó jelenléte (csíkozott), és tervezett megjelenése (világosszürke)

A kutatási és kitermelési ágazatban a MOL Rt. egy oroszországi kőolajmező kitermelését végző vegyesvállalat 50%-ának a tulajdonosa, Pakisztánban és Jemenben egy nemzetközi konzorcium 10% részesedéssel rendelkező tagjaként szeizmikus méréseket végez szénhidrogének felkutatására. 2004 nyarán a MOL Rt. egy nemzetközi konzorcium tagjaként 22,5 %-os részesedést szerzett Kazahsztán

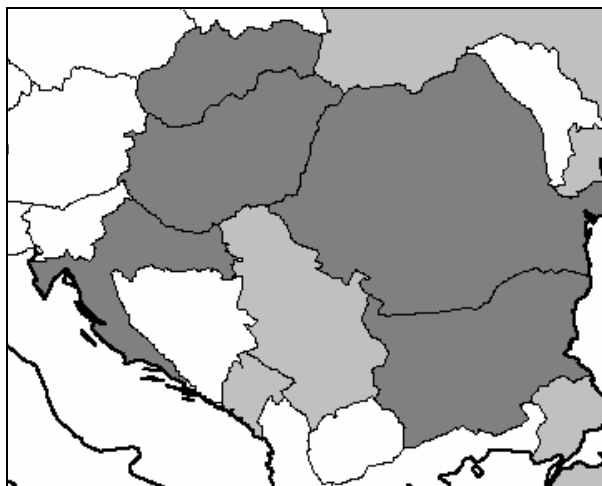
északnyugati részén lévő *Fjodorovszkoje* nevű kőolaj- és gázlelőhelyen, és részesedését 2005 elején 5 százalékponttal növelte. A kutatómunkálatok befejezéséig – 2008 májusáig – a MOL a projekt végrehajtásának operátora marad.

A Magyar Olaj- és Gázipari Rt. érdeklődik a jövő évben privatizációra bocsátandó szerb NIS olajcég iránt, de már előtte 12 töltőállomás építését tervezi déli szomszédunkban. A MOL pályázott a Tupras nevű török olajcég 51%-ának eladására kiírt tenderen 13 másik vállalattal együtt,⁶ amit végül a Shell nyert meg egy török céggel közösen. Mindemellett évek óta tartanak a MOL Rt. és a lengyel PKN Orlen közti tárgyalások egy esetleges fúzióról vagy a kapcsolatok egyéb módon történő szorosabbá fűzéséről.

OTP Bank Rt.

Az OTP Rt. leányvállalatai megtalálhatók Szlovákiában, Bulgáriában, Horvátországban és Romániában. Az OTP 2001-ben megvásárolta az IRB bankot, Szlovákia második legnagyobb hitelintézetét, és átkeresztelte OTP Banka Slovensko-ra. Bulgáriában 2003 májusában vette meg az ország második legnagyobb bankját 311 millió euróért, és ígéretet tett arra, hogy a vásárlást követő öt év alatt további 304 millió eurót fektet a hitelintézetbe. Az OTP Rt. Romániában több sikertelen pályázat után egy kis bankot, a Banca Commerciala RoBank S.A.-t tudta megszerezni 2004 áprilisában, ami délkeleti szomszédunk bankjainak sorában a 13. helyen áll, és 1%-os piaci részesedéssel rendelkezik.⁷ Horvátországban 2004 decemberében jelent meg az OTP, amikor 236 millió euróért megvásárolta a 300 ezer lakossági és vállalati ügyféllel rendelkező Nova Banka-t.

3. ábra: Az OTP Bank Rt. különböző országokban való jelenléte (sötétszürke), és más országokban való tervezett megjelenése (világosszürke)

Az OTP Bank Rt. jelenleg pályázni akar Romániában a CEC, Szerbia-Montenegróban a Niska bankra, és a hírek szerint tárgyalásokat folytat egy újabb horvátországi bank megvásárlásáról is. Az OTP-t áprilisban hírbe hozták a 11. legnagyobb törökországi bank (a Denizbank) megvételének kapcsán. A magyar pénzügytervezési terveivel kapcsolatban Csányi Sándor azt nyilatkozta, hogy „Törökország esetében nem teheti meg a bank, hogy nem vizsgálja az ottani lehetőségeket, illetve Ukrajnában két-három éven belül jelenhet meg az OTP, de előbb-utóbb Oroszország is az OTP fókuszába kerülhet.”⁸ Korábban felvetődött a nyugat-európai terjeszkedés lehetősége, azonban ez nem aktuális, mert tőlünk nyugatabbra kisebb az esély a növekedésre.

Összegzés

A MOL Rt. és az OTP Bank Rt. elsődlegesen a Kárpát-medencében és a Balkánon terjeszkedik, de mindkét vállalat elkezdett a régió kívüli térségekre is kitekinteni (Törökország, Ukrajna). Érdekes módon, ahol külföldön kettejük közül az egyik megveti a lábát, általában a másik hamarosan követi. Ennek

⁶ A Tupras öt finomítójának kapacitása a teljes törökországi kapacitás 86 százalékát teszi ki, a jelenlegi árfolyamon számolva a most eladni kívánt pakett piaci értéke 1,8 milliárd dollár.

⁷ A 14 fiókkal és 2 képvisellel rendelkező RoBank eddig elsősorban a vállalati szektorban működött. Az OTP Rt. a következő három-négy évben 100 millió dollárt kíván költeni az új leányvállalata által kínált szolgáltatások fejlesztésére, és öt éven belül 100 bankfiókot szeretne nyitni Romániában.

⁸ OTP: Csányi szerint hamarosan Oroszország is fókuszba kerül. *Tőzsdefórum Online* 2005. június 23. http://www.tozsdeforum.hu/index2.phtml?menu=0&submenu=onearticle&news_id=351657

alapvetően piaci és részben geopolitikai okai vannak, de valószínűsíthető, hogy a két magyar multi között bizonyos szintű együttműködés van.⁹ A Magyar Telekom a Balkánon fektet be, de külön utakon jár abból a szempontból, hogy olyan országokat vett eddig célba, ahol a másik két nagy magyar multi még nem jelent meg.

3. A magyar külpolitika és a magyar multinacionális cégek terjeszkedése

Másfél évtizeddel a rendszerváltás után Magyarország legfőbb külpolitikai célja, a nyugati integrációs intézményekhez való csatlakozás megvalósult, amivel Magyarország geopolitikai szerepe megváltozott, és az Európai Unió határországává vált. „A régió tartós konszolidálása nem nélkülözheti az euroatlanti közösség közreműködését, és ebben a térséggel közvetlenül érintkező új tagállamokra lényeges szerep hárul”¹⁰ – így természetesen ránk is. Egyrészt a térség biztonságát szem előtt tartva, másrészt a határon túli magyarság mind nagyobb részének az integráció határain belülre kerülése érdekében, egyik elsődleges érdekünké vált a szomszédos országok euroatlanti intézményekhez való csatlakozásának minél hathatósabb támogatása.

Ezek alapján Somogyi Ferenc külügyminiszter a következő három pontban, három földrajzi irányban határozta meg a magyar külpolitika szomszédságpolitikájának új prioritásait:¹¹

1. Románia EU-csatlakozásának támogatása;
2. A Nyugat-Balkán stabilitásának megteremtésének és a térség demokratikus átalakításának támogatása;
3. Ukrajna független, demokratikus fejlődéséhez, gazdasági-társadalmi reformjaihoz való hathatós hozzájárulás.

Románia európai uniós csatlakozása azért rendkívül fontos Magyarország számára, mert ez az esemény egy új típusú együttműködés keretfeltételeit teremti meg a két ország között, valamint a magyar kisebbség és az anyaország kapcsolatainak bővülését eredményezi. A Nyugat-Balkánon külpolitikánkban a stabilitás mellett természetesen a vajdasági magyarság ügye meghatározó, emellett Horvátország EU-csatlakozásának támogatása. Ukrajna legnagyobb szomszédunkként különleges figyelmet érdemel, nem utolsósorban a Kárpátalján élő nagy lélekszámú magyar kisebbség miatt. Alapvető érdekünk, hogy stabil, az Európai Unióval szimpatizáló vezetése legyen.

Ezekben az ügyekben hogy nyújthatnak konkrétan segítséget a magyar multinacionális cégek a magyar külpolitikának? Dr. Hajdu András, a Külügyminisztérium közigazgatási államtitkára a következőket írta ezzel kapcsolatban: „Az egyelőre nem EU-tag szomszéd országok politikai konszolidációja, integrációképességük megteremtése [...] csak társadalmi-gazdasági konszolidációjuk révén valósulhat meg. Ez a gazdasági kapcsolatok erősítésével, a tőkebefektetések útján zajló munkahelyteremtéssel, infrastruktúra-fejlesztéssel, a modernizáció útján mehet csak végbe. A magyar gazdaság meghatározó szereplői már elindultak Kelet- és Délkelet-Európa felé. [...] Ez pedig pontosan az a térség, melynek konszolidálásában, majd európai felzárkóztatásában Magyarországnak – újonnan létrejött "határhelyzete" miatt – különös felelőssége van az unióval szemben. A külpolitika és a gazdaság kapcsolata ebben az értelemben szorosabb már nem is lehetne.”¹²

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk után valamivel több, mint egy évvel régiónkra vonatkozó külpolitikánk tehát Romániára, Horvátországra és Szerbia-Montenegróra, valamint Ukrajnára koncentrált. Röviden áttekintjük a három nagy magyar multinacionális cég helyzetét ezekben az országokban, hogy megállapítsuk, mennyire esik egybe külpolitikánk irányvonalaival ezen vállalatok terjeszkedése:

- **Románia:** Jelen van a MOL Rt. és az OTP Bank Rt. is, azonban Romániában egyik sem meghatározó szereplője saját piaci szektorának. Az OTP minden bizonnyal dinamikusan fog növekedni a következő években, mivel komoly pénzeszközöket kíván felhasználni a már meglévő RoBank fejlesztésére, valamint valószínűleg pályázik majd a CEC bank megszerzésére is.
- **Horvátország:** Horvátországban szintén a MOL Rt. és az OTP Bank Rt. található meg, a románinál már jóval nagyobb piaci részesedéssel. A MOL Rt. Horvátországban az egyik legnagyobb

⁹ Ezt támasztja alá egyrészt, hogy Csányi Sándor egy személyben az OTP Bank Rt. elnök-vezérigazgatója és a MOL Rt. igazgatótanácsának alelnöke (ami közvetlen módon teszi lehetővé a két cég külföldön szerzett tapasztalatainak cseréjét), másrészt pl. az OTP, a MOL és a Trigránit egy „nemzeti tőketársaságot” alkotva közösen pályázik a Budapest Airport tenderén.

¹⁰ Somogyi Ferenc: Magyar érdekek, uniós értékek - Az euroatlanti bővítés új helyzetbe hozta Magyarországot szomszédságpolitikáját. *Népszabadság Online* 2005. április 2. www.nol.hu/cikk/357249/

¹¹ uo.

¹² Dr. Hajdu András: Provinciálisak legyünk - vagy eredményesek. *Népszabadság Online* 2004. október 27. <http://www.nol.hu/cikk/337784/>

külföldi befektető, míg az OTP Bank csak most jelent meg, és máris újabb pénzügyi felvásárlásra készül.

- Szerbia-Montenegró: A multik közül egyedül a Magyar Telekom tudta megvetni a lábát, miután a montenegrói távközlési vállalat privatizációját megnyerte. A MOL Rt. és az OTP Bank Rt. régóta tervezi, hogy Szerbia-Montenegróban is gyökeret ver, azonban privatizációs pályázataik eddig sikertelenek voltak. A MOL a NIS olajcéget, az OTP a Niska bankot igyekszik a közeljövőben megszerezni.
- Ukrajna: Egyik magyar multi sincs jelen, és csak az OTP Bank Rt. vezérigazgatója tett olyan kijelentést, hogy egyáltalán terveznék legnagyobb szomszédunkban a megjelenést. Valószínűleg egyelőre túl nagy az ukrán piac a magyar vállalatoknak.

A fentiekből látszik, hogy nagy az átfedés a szomszédságpolitikánk szempontjából fontos országok és a magyar multinacionális cégek terjeszkedési irányai között. A kérdés az, hogy ez egy átfogó, tudatos, megtervezett stratégiának, vagy egyszerűen csak geopolitikai kényszerűségnek tudható be.

Hallani olyan panaszokat, hogy a tőkével nincs intézményes kormányzati viszony, a kormányfők meghatározatlan gyakorisággal, a külügyminiszterek pedig alig találkoznak a tőke képviselőivel, a kormányzati külpolitikai stratégiákba nem épültek be a tőke várakozásai, s a magyar befektetők stratégiájában sem jelennek meg kormányzati prioritások. Miközben – mondják a bírálók – a magyar viszonyokkal ellentétben a brit üzletember a brit külpolitikát is képviseli, ahogy cserébe elvárja, hogy a brit külpolitika képviselje őt és érdekeit.¹³

Így – egy rövid időszakot nem számítva¹⁴ – nem volt igyekezet a kormányok részéről arra vonatkozólag, hogy átfogó stratégia keretében segítsék a magyar vállalkozások terjeszkedését. Mindezek ellenére szinte biztos, hogy a fent vizsgált három vállalat és a mindenkor politikai vezetés között megvan a kapcsolat, már csak a szavazatszámok miatt is. Ebből látszik, hogy minden valószínűség szerint – igaz, csak áttételesen – a kormánynak van bizonyos szintű befolyása ezen cégek terjeszkedésére, aminek következtében ezen vállalatoknak is hatással kell lenniük a magyar külpolitikára.

¹³ Lengyel László: Veszedelmes viszonyok. *Népszabadság Online* 2004. december 11. <http://www.nol.hu/cikk/344212/>

¹⁴ Az Orbán-kormány első másfél évében.